

Lugten af lig er kvalmende

Mandag 8. februar Mest om død

Vi sidder rundt om bordet og arbejder med ansigtsmasker på. Lugtene er kvalmende. De stammer dels fra latriner, der tømmes og fra lig, der er ved at blive gravet ud. Døde sygeplejestuderende har ligget i en sammenstyrtet bygning i snart tre uger over for vores lejr. I dag kørte vi gennem Titanyen, et område med massegrave med en stærk lugt af svovl. Aner ikke, om det sumpede område lugter sådan altid, eller om man gør noget ved ligene, før massegravene lukkes. Her skulle størsteparten af de over 200.000 omkomne være begravet. Duvalier regimet henrettede brutalt mange modstandere og smed i øvrigt ligene her i området.

Tirsdag 9. februar Only two family members in the tent!

En frivillig og jeg var inde i et akut-telt for at finde ud af, om to drenge på henholdsvis 12 og 15 var uledsagede mindreårige. Pludselig stod en amerikansk soldat i teltet iført maskinpistol, kasket og solbriller og brølede: *Every patient can only have two family members in the tent!* Ingen tog nogen notits af ham – for ingen forstår engelsk! Ved siden af mig lå en mand på måske 50 år, og under sengen på et stykke pap bor hans kone, som laver mad til ham, vasker ham og hans tøj. Den ene dreng, vi skal tale med, kan ikke tale, hans kæbe er brækket og er syet sammen. Drengen er forældreløs, men måske er der slægtninge, som kan tage sig af ham. Han kan ikke tale, kan ikke skrive – så det er svært at finde ud af, hvad han hedder, hvor han boede, og om han har familiemedlemmer.

Onsdag 10. februar Mavekneb

Nej, der er ikke tale om et maveonde, men i nat vågnede jeg ved, at regnen slog mod teltdugen og dryppede mig i ansigtet. Maven krympede sig ved tanken om, hvordan det er for alle de hjemløse, der endnu ikke har fået telte. Familierne bor på få m² med pap, lagner eller duge som tag og vægge. I morges fortalte de frivillige, at de blev bange i nat, da det regnede. Alle nødhjælpsarbejde tænker med gru på, hvordan det bliver, når regntiden sætter ind om en måned eller to. Der er de 1.100.000 hjemløse, som bor i 591 improviserede lejre, og så er der alle dem, der sover på gaden, fordi de ikke tør gå ind i husene. Lyden fra en lavtflyvende helikopter minder om lyden fra jordskælvet, hvor det lød, som om jorden klagede og våndede sig. Den første uge blev patienterne bange for larmen fra de store helikoptere, der konstant var i luften. Frygten for flere jordskælv er stor, og der er megen overtro forbundet med jordskælvet. Vi fortæller, at jordskælvet var et naturfænomen, og at deres reaktioner er normale og vil aftage over tid. En del af det psykosociale er at forklare, hvordan folk reagerer i kriser.

Torsdag 11. februar: Regn for alvor

Så skal jeg love for, at det regnede. Vores telte var fyldt med vand og mudder, og nu er der paller på jorden, så vi kan gå uden at få mudder til anklerne. Igen gik tankerne til alle på gader og i lejre. Man regner med, at kun 25 procent af alle trængende har fået telte. Der var spontane demonstrationer i dag med krav om, at præsidenten træder tilbage. Om natten er der ikke elektricitet i byen, så ingen af vores frivillige havde hørt nyt om situationen hverken i radio eller tv.

Fredag den 12. februar: En måned efter jordskælvet

Et minuts stilhed til minde om alle, der mistede livet kl. 16.53 på pladsen foran kirken. Sådant markerede vi månedsdagen for jordskælvet her i lejren. I dag er den første af tre nationale sørgedage. Uden for hospitalet har der været processioner med sang og dans dagen gennem. Byens store plads Champ de Mars, der huser Port-au-Princes største spontane lejr summer af liv. Der er taler og sang. Menneskemasser er samlet foran det sammenstyrtede præsidentpalads, der nu ligner en kæmpe stor og meget mislykket marengs. I alle taler mindes man de døde og fejrer livet; for at overleve er et mirakel, der skal værdsættes. Man takker Gud for, at han har givet livet som gave, og man er ked af, at andres skæbne var at miste livet. Sikke en fantastisk kollektiv gave at kunne højtideligholde livskræfterne i stedet for at bruge al sin disponible psykiske energi på at 'placere et ansvar' og finde skyldige.

Lørdag den 13. februar: Jeg er sulten - og børnekor

Hold en flad hånd foran maven med håndfladen mod maven. Før hånden rundt i en cirkelbevægelse. Det betyder: Jeg er sulten. Den bevægelse har jeg set uendelig mange gange i lejrene. Jeg følger mig afmægtig, når jeg ikke kan fortælle, hvornår der bliver uddelt mad eller telte. Når anæstesi-lægen, der oprindeligt er fra Haiti, tilser patienter og taler med dem på creol, spørger alle, om de kan få et telt. Nej. Så peger de på hendes tøj, og spørger, om de kan få det! De frivillige på hospitalet har samlet en gruppe børn, som de har lært nogle sange, og børnene slår rytmen med tamburiner. Børnekoret går rundt i alle teltene og synger og hænger børnetegninger på teltdugen over sengene. En mand havde fødselsdag, og han blev himmelhenrykt, da vi kom. Et lyspunkt midt i elendigheden.

Søndag 14. januar: Det psykosociale arbejde er vigtigt i krisen

Nu har vi arbejdet et par dage i lejrene, hvor forholdene er inhumane. Jeg standsede ved et undseeligt skur og begyndte at tale med en ældre mand og hans familie. Vi fortalte, hvad vi lavede, og han pegede ind i mørket, hvor hans 22årige søn lå sammenkrøllet på et vattæppe på jorden. Han havde ligget i fosterstilling i to uger bortset fra nogle psykotiske episoder, hvor han rev al tøjet af sig og løb rundt i lejren. Han var blevet skør af at grave lig ud, fortalte hans far. Vi bad om hans tilladelse til at tale med ham og gik ind i mørket. Vi fik ham efterhånden til at fortælle lidt om sine oplevelser, og vi fortalte ham, at hans reaktioner var forståelige. Vi foreslog nogle enkle redskaber til at håndtere flash backs. Han lyttede og kom efterhånden op at stå. Dagen efter var vi tilbage at se til ham, han havde det meget bedre, så familien var lettet. Det psykosociale arbejde midt i en krise er vigtigt!

Søndagstillæg

Jeg savner

Morgenavisen, stempelkaffe, P 1, et varmt bad, spejl og mad, der ikke kommer fra en pose, røres op med kogende vand og spises ud af posen.